

KAZIMIERZ ŁYDKA

(Zakład Petrografii Skał Osadowych Uniwersytetu Warszawskiego)

O WYSTĘPOWANIU KWARCU AUTOGENICZNEGO W WAPIENIACH
WOŹNICKICH

Wśród wapieni woźnickich (kajper górny) w okolicy miejscowości Poręba koło Zawiercia stwierdzono występowanie autogenicznego kwarcu. Wapienie woźnickie odsłaniające się w kamieniołomach położonych przy szosie w kierunku Zawiercia wykazują struktury organogeniczne wypełnione drobnoziarnistym kalcytem. Szczeliny spękań i drobne gniazda w wapieniach wypełnia gruboziarnisty, klarowny, wtórnie przekryształizowany kalcyt. Struktury organogeniczne przypominają często oolity lub pizolity. Wykazują one koncentryczną budowę osiągając niekiedy średnicę około 1 cm, przeważnie są jednak drobniejsze. Zbudowane są one z kulisto-współśrodkowych warstw, często obejmujących wewnątrz warstwy o zarysach lobowych.

Autogeniczny kwarc występuje głównie wewnątrz form organogenicznych, wypełniając je niekiedy prawie całkowicie. Kwarc występuje w drobnych automorficznych kryształkach o maksymalnej długości około 0,2 mm i szerokości około 0,1 mm; dominują jednak ziarna o wymiarach rzędu kilku setnych milimetra. Często widoczne są kryształki o sześciokątnych przekrojach zakończone z obu stron tępymi romboedrami. Niekiedy również pojawiają się ziarna kwarcu o zarysach sześciobocznych. Wszystkie kryształki przetkane są dość gęsto drobnymi, okrągłymi wrostkami kalcytu. W większych osobnikach kwarcu wrostki te układają się równolegle do ścian, dając budowę pasową zaznaczającą stopniowy wzrost kryształów.

Obok autogenicznego kwarcu występuje również autogeniczny, automorficzny syderyt lub ankeryt wykształcony jako ostre romboedry. Romboedry te mierzą średnio około 0,2 mm i są silnie utlenione, barwy rdzawobrunatnej, co uniemożliwia bliższe ich określenie.

Opisywany kwarc i syderyt wydają się epigenetyczne. Niewątpliwie krystalizacja kwarcu zachodziła po skonsolidowaniu skały, za czym przemawia obecność wrostków kalcytu w obrębie kryształów kwarcu.

Wapienie woźnickie, w których stwierdzono występowanie autogenicznych kryształów kwarcu i syderytu są pochodzenia lądowego. Prawdopodobnie krze-

mionka, która dostarczyła pięknych kryształków kwarcu, rozproszona była pierwotnie w postaci skrytokrystalicznej w masie węglanów. Procesy diagenetyczne znaczące się lokalnym przekryształowaniem kalcytu spowodowały uruchomienie krzemionki, a następnie jej krystalizację.

KAZIMIERZ LYDKA

(Laboratory of Sedimentary Petrography of the University of Warsaw)

AUTHIGENIC QUARTZ IN UPPER TRIASSIC LIMESTONES OF WOŹNIKI
(CENTRAL POLAND)

SUMMARY

The limestones of Woźniki from the locality Poręba near Zawiercie are continental sediments from the Upper Triassic („Keuper”). Oolite-like organogenic structures in this limestone contain abundant authigenic quartz in euhedral crystals, 0,1—0,2 mm in diameter, accompanied by euhedral siderite. Silica was probably dispersed in the primitive carbonate sediment in a cryptocrystalline condition. Diagenetic processes caused the recrystallization of lime carbonate and mobilized the silica facilitating its recrystallization in form of epigenetic quartz.